

Vergaderjaar 2024–2025

30 015

Bodembeleid

Nr. 132

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 mei 2025

In het mondelinge vragen uur van 20 mei jl. heb ik, naar aanleiding van de vraag van het lid Koekkoek, toegezegd om de Kamer op korte termijn en voor zover op deze termijn haalbaar, nader te informeren over een aantal onderwerpen met betrekking tot de berichtgeving van de NOS en Nieuwsuur op 16 mei jl. over de toepassing van staalslakken (TZ202505–115).

Alvorens hier nader op in te gaan, wil ik benadrukken dat ik de zorgen van de Kamer over toepassing van staalslakken begrijp en ook deel. De gevallen waarin milieuschade is ontstaan, hadden zich niet mogen voordoen. Om dat naar de toekomst te voorkomen, zijn de afgelopen jaren al meerdere stappen gezet en maatregelen in gang gezet voor staalslakken. Daarbovenop heb ik in mijn recente brief van 18 april jl.¹ aan Uw Kamer een aantal aanvullende maatregelen aangekondigd, waaronder een onderzoek of het mogelijk is om de toepassing van het specifieke type LD-staalslakken als zandvervanger bij grootschalige toepassingen uit te sluiten, zoals verderop in deze brief nader toegelicht. Die maatregelen richten zich op toekomstige situaties; de berichtgeving in de media heeft onder meer betrekking op situaties in het verleden (2010 en 2017). De uitingen die in de media zijn gedaan over hulp van het Ministerie aan Tata Steel over de afzet van staalslakken, zijn verontrustend. Op basis van de informatie die nu bij het ministerie voorhanden is, worden die uitingen echter niet herkend. Daarom laat ik dit grondig uitzoeken. Hierna ga ik daar verder op in.

Het is van groot belang om met daadkracht de ingezette acties door te zetten en u in alle transparantie mee te nemen in de te nemen stappen. Met deze brief informeer ik u over het volgende:

1. Het door mij aangekondigde onderzoek naar aanleiding van de in de media naar voren gekomen uitingen dat het ministerie in het

¹ Kamerstuk 30 015, nr. 130, 17 april 2025

- verleden Tata Steel zou hebben geholpen met de afzet van staalslakken;
2. Het ter beschikking stellen aan de Kamer van de nu beschikbare informatie;
 3. Lopende acties en maatregelen;
 4. Gestelde vragen en verzoeken tijdens vragenuur van 20 mei jl.

ad 1) Onderzoek n.a.v. berichtgeving

Op 20 mei heb ik tijdens het vragenuur in antwoord op vragen van het lid Koekkoek reeds aangegeven dat ik naar aanleiding van de berichtgeving van NOS en Nieuwsuur op 16 mei jl. grondig laat uitzoeken wat er in het verleden heeft plaatsgevonden. Ik heb aan het lid Boutkan toegezegd met een tijdlijn te komen. Ik wil dit zeer zorgvuldig doen en dat kost tijd. De berichtgeving beslaat in totaal een periode van meer dan 15 jaar. De Kamer wordt over het tijdpad nader geïnformeerd.

In afwachting van de bevindingen uit het onderzoek wil ik de berichtgeving over het rechtsoordeel in een context plaatsen. Gesteld wordt dat met het afgeven van een rechtsoordeel over LD-staalslakken in 2017 het ministerie Tata Steel te hulp zou zijn geschoten. Dit is geen correcte weergave van de procedure en werking van een dergelijk advies. De verantwoordelijkheid om te beoordelen of iets afval is of niet, ligt bij het bedrijf. Om bedrijven daarbij goed te informeren, nam het ministerie tussen 2014 en 2019 verzoeken van bedrijven in behandeling om een advies te geven over de afvalstatus van materialen in een specifieke situatie; ook wel rechtsoordelen genoemd. Doordat onterecht teveel gewicht werd gehecht aan deze adviezen, is het ministerie hiermee gestopt. Ze worden niet meer afgegeven of herzien. Het rechtsoordeel over LD-staalslakken is één van de 42 adviezen die op die manier is opgesteld naar aanleiding van een verzoek van een bedrijf. Het advies kon worden meegenomen bij vergunningverlening voor de opslag van staalslakken en het geldend regime voor vervoer van het materiaal. Het is goed te benadrukken dat het advies geen verschil maakt voor de toepasbaarheid van het materiaal binnen de bodemregelgeving. Op basis van het Besluit activiteiten leefomgeving mogen materialen zowel met een afvalstatus als met een bijproductstatus worden toegepast als ze aan de eisen uit de wetgeving voldoen.

Een rechtsoordeel heeft geen juridische status. Het verandert niets aan de rechten of plichten die er zijn. Het is een niet-bindend advies of iets een afvalstof is of niet. Het advies in een rechtsoordeel is bovendien geen generiek oordeel. Het gaat om een advies over de toepasselijkheid van bepaalde publiekrechtelijke voorschriften in een specifieke, individuele situatie. In dit geval is er gekeken of er geadviseerd kan worden dat in die situatie sprake is van de bijproductstatus van LD-staalslakken. Een andere situatie is weer anders, met eigen feiten en omstandigheden. Er kunnen geen algemene uitspraken worden gedaan over de status van LD-staalslakken op basis van een rechtsoordeel. De beoordeling dient altijd per situatie plaats te vinden, zoals ook expliciet is aangegeven in het advies van 22 september 2017. Daarin staat expliciet vermeld dat «het afgegeven oordeel alleen betrekking heeft op het betreffende product van de betreffende producent, zoals dat door die producent is vastgesteld en vastgelegd, verifieerbaar voor het bevoegde gezag.» Van belang is dat een dergelijk advies achterhaald kan raken. Dat staat ook expliciet in ieder advies. Het bedrijf moet iedere keer opnieuw controleren of de beoordeling nog actueel is.

ad 2) Beschikbare informatie

Ik hecht aan een goede en zorgvuldige informatievoorziening over dit onderwerp aan de Kamer. In de afgelopen jaren is al veel informatie met de Kamer gedeeld. In het vragenuur heb ik toegezegd alle relevante informatie te delen. Het staalslakkendossier is een langlopend dossier. De berichtgeving in de media beslaat een periode van ruim 15 jaar en zoomt daarbij in op 2010 en 2017. Dat betekent dat er veel documentatie is om op een rij te zetten. Daarbij staat zorgvuldigheid voorop en daarom zal het opstellen van de tijdlijn enige tijd in beslag nemen. Met deze brief deel ik de voor dit moment beschikbare documenten die reeds openbaar zijn gemaakt in het kader van verschillende Woo-verzoeken rondom staalslakken. In de bijlage van deze brief vindt u de links naar de verschillende openbaargemaakte stukken.

ad 3) Acties en genomen maatregelen

In mijn brief van 18 april jl. heb ik aanvullende maatregelen aangekondigd. Ik onderzoek of het mogelijk is om de toepassing van het specifieke type LD-staalslakken als zandvervanger bij grootschalig gebruik uit te sluiten. Dit onderzoek is in gang gezet en ik heb toegezegd (TZ202505–116) de Kamer op de hoogte te houden van de voortgang.

Daarnaast heb ik in de Kamer aangegeven dat toepassingen met staalslakken daar waar kinderen spelen, niet zouden mogen plaatsvinden. Bij kinderen bestaat de kans namelijk op hand-mondcontact bij het buitenspelen. Dit hand-mondcontact is momenteel niet in de normen voor het toepassen van staalslakken meegenomen. Ik kijk daarom met hoge urgentie naar de mogelijkheden om dit in de nabije toekomst te verbieden. Ik roep tot die tijd toepassers met klem op om staalslakken niet te gebruiken op plekken waar kinderen spelen.

Ik informeer de Kamer binnen enkele weken over de voortgang op bovengenoemde punten kan dan het verdere proces schetsen.

Er lopen daarnaast al verscheidene onderzoeken en maatregelen.

- In september 2021 is toegezegd het RIVM een meerjarig onderzoek uit te laten voeren naar het normenkader voor secundaire bouwstoffen met het oog op de herijking van de bodemregelgeving.
- Per januari 2024 is de leverancier verplicht op de milieuverklaring bodemkwaliteit aan te geven met welke eigenschappen de afnemer rekening dient te houden, een verplicht document dat met de staalslakken moet worden meegegeven.
- Per 1 januari 2026 wordt een meldplicht ingevoerd. Dit was in eerste aanzet een informatieplicht en deze wordt naar aanleiding van een breed gedragen motie² omgezet naar een meldplicht. Naast dat een toezichthouder van te voren wordt geïnformeerd over een toepassing met staalslakken en op basis van die kennis zijn rol kan pakken, heeft een toezichthouder met een meldplicht ook de mogelijkheid het werk stil te leggen als geen of onvoldoende informatie is aangeleverd. Invoering van deze meldplicht heeft de steun van de Omgevingsdiensten.
- Omdat de meldplicht niet per direct ingaat, heeft de «Circulaire Toepassing van staalslak en hoogovenslak(zand) als bouwstof in een werk» op 8 mei 2024 een update gekregen. Hierin is een oproep aan opdrachtgevers en toepassers gedaan om vroegtijdig in contact te treden met het bevoegde gezag over een voorgenomen toepassing van staalslak.

² Kamerstuk 28 684, nr. 774, 9 april 2025

- Ook zijn verdere maatregelen in ontwikkeling binnen de herijking van de bodemregelgeving:
 - Vastellen van maatregelen voor meer zicht op de toepassing van staalslakken met een registratieplicht of een vergunningplicht.
 - het verduidelijken van toepassingseisen en het bieden van handvatten om nader invulling te geven aan de zorgplicht.
 - een verkenning of het zinvol en haalbaar is om de kwaliteit te waarborgen van het toepassen van bepaalde secundaire bouwstoffen binnen het publieke private stelsel van kwaliteitsborging bodembeheer (kwalibo).
- In de brief van 18 april jl. zijn aanvullende maatregelen aangekondigd:
 - Bekeken wordt of er prikkels zijn die een negatieve invloed hebben op het toepassen van te veel staalslak en welke maatregelen passend zijn voor aanpak van deze negatieve prikkels.
 - Met de Omgevingsdiensten is in contact getreden om samen te bekijken hoe kennis en kunde versterkt kan worden rond het thema staalslakken.

Ik zal zorgen dat ik daar flink de vaart in houd.

ad 4) Verzoeken en vragen tijdens vragenuur

Tot slot ga ik in op een aantal verzoeken die Kamerleden hebben gedaan tijdens het mondelinge vragenuur.

- Het lid Koekkoek deed de oproep om alle locaties te delen waar staalslakken zijn toegepast. Ik begrijp dit verzoek. Zoals bekend was er geen verplichting om een toepassing te delen met het bevoegd gezag en bestaat er ook geen verplichting om toepassingen met staalslakken te registreren. Een totaalbeeld bestaat dus niet en is ook niet te achterhalen. Primair is dat ook aan het bevoegd gezag, meestal gemeenten en provincies om toe te zien op de juiste toepassingen en daar waar het mis is gegaan handhavend op te treden. Echter, ik wil de zorgen die leven in verschillende gemeenten over bestaande toepassingen wel adresseren. Daarom werk ik aan een handreiking voor verschillende type toepassingen van verschillende typen staalslakken om bevoegde gezagen handvatten te bieden hoe hier mee om te gaan en daar zal ik zo snel als mogelijk mee naar buiten treden. Het lid Koekkoek vroeg mij tijdens het vragenuur van 20 mei jl. om te zorgen dat alle vervuilde grond wordt gereinigd. Als handhaving noodzakelijk blijkt zal door het bevoegd gezag worden besloten wat de noodzakelijke maatregelen zijn. Reiniging of sanering kan daarbij een uitkomst zijn.
- Het lid Pierik heeft tijdens het mondelinge vragenuur aangegeven graag te willen weten wat de hoeveelheid geïmporteerde staalslakken is. In Nederland produceert Tata Steel in IJmuiden per jaar rond de zeshonderd kiloton LD-staalslakken. Het bedrijf Pelt & Hooykaas verhandelt dit materiaal op basis van contractafspraken met Tata Steel IJmuiden onder productcertificaten in de bouwsector (RIVM 2022). Uit een door de ILT uitgevoerde inventarisatie uit openbare bronnen³ – gericht op het in kaart brengen van verschillende stromen van staalslakken, zowel op internationaal als op nationaal niveau – komt naar voren dat Nederland jaarlijks enkele tientallen kiloton staalslakken ontvangt, met name vanuit Duitsland en België. Tegelijkertijd exporteert Nederland naar een aantal Europese landen.
- In reactie op de oproep van Lid Buisse om invulling te geven aan de motie⁴ waarin de regering wordt verzocht om met de leverancier in gesprek te gaan over alternatieve toepassingen van staalslakken wil ik

³ Eurostat, CBS (Statline) en UN Comtrade.

⁴ Kamerstuk 22 343, nr. 414, 5 februari 2025

met deze brief bevestigen dat de eerste gesprekken ambtelijk zijn gevoerd. Op korte termijn wordt daar een vervolg aan gegeven. Als daar informatie over beschikbaar is, zal ik dat met u delen (TZ202505–117).

Ik verwacht u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd als vervolg op het vragenuur van 20 mei en de zorgen die we delen. Verdere stappen in dit dossier volgen.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
Ch.A. Jansen